

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

ÎNCHEIERE

cu privire la inadmisibilitatea recursului declarat de către Asociația de Economii și Împrumut „Horești-Albina”,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Lilia Țurcanu împotriva Asociației de Economii și Împrumut „Horești-Albina”, cu privire la declararea nulă a acordului adițional și a dispoziției de sancționare, precum și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 12 aprilie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins apelul declarat de Asociația de Economii și Împrumut „Horești-Albina”, și s-a menținut hotărârea din 30 noiembrie 2022 a Judecătoriei Hîncești, sediul Ialoveni,

(Dosarul nr. 2ra-1229/2023

NR. PIGD 2-21002476-01-2ra-04092023)

Recurs declarat până la 01 septembrie 2023, temeiurile nu se încadrează în art.432 alin.(1)-(4) din Codul de procedură civilă. Recursul exercitat conform Secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

Au examinat anterior cauza judecătoreii:

Prima instanță: Judecătoria Hîncești, sediul Ialoveni (Constantin Crețu)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (Ana Panov, Viorica Mihaila, Angela Braga)

08 iulie 2026

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților, chestiunea cu privire la admisibilitatea recursului declarat de către Asociația de Economii și Împrumut „Horești-Albina”,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte*,

Diana Stănilă,

Ion Munteanu, *judcători*

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 11 ianuarie 2021, avocatul Dumitru Barbaroș, acționând în numele și interesele Liliei Țurcanu a depus cerere de chemare în judecată împotriva Asociației de Economii și Împrumut „Horești-Albina” (în continuare AEÎ „Horești Albina”) cu privire la declararea nulă a acordului adițional din 01 octombrie 2020, încheiat la contractul nr. 02 din 01 iulie 2011, declararea nulă a dispoziției nr. 20 din 07 octombrie 2020 cu privire la sancționarea disciplinară și compensarea cheltuielilor de judecată.

2. În motivarea acțiunii a indicat că, la 01 iulie 2011, Lilia Țurcanu a fost angajată la AEÎ „Horești Albina” în baza Contractului individual de muncă nr. 02, în calitate de economist în compartimentul „Contabilitate” a AEÎ „Horești Albina”.

3. La 08 octombrie 2020, Directorul Executiv a AEÎ „Horești Albina”, Victor Hotnog, i-a înmănat lui Lilia Țurcanu Acordul adițional la Contractul individual de muncă nr. 02 din 01 iulie 2011, datat cu 01 octombrie 2020, adică cu o dată anterioară zilei în care i-a fost adus la cunoștință, conform căruia:

„1. S-a modificat pct. 1.1 al Contractului, după cum urmează:

1.1. În temeiul prezentului contract Angajatul se obligă să îndeplinească funcția de economist, în conformitate cu prevederile actelor legislative și subordonate legii în vigoare.

2. S-a modificat pct. 4 al Contractului, după cum urmează:

4. Pentru îndeplinirea atribuțiilor de serviciu Angajatul va primi un salariu de bază lunar în mărime de 7 500,00 de lei. Adică o reducere a salariului cu 4 000,00 de lei pe lună comparativ cu salariul pe care îl primea anterior.

3. S-a modificat pct. 5.1 al Contractului, după cum urmează:

5.1. Durata zilei de muncă este de 7 (șapte) ore.”.

4. Nefiind de acord cu modificările propuse la Contractul individual de muncă nr. 02 din 01 iulie 2011, Lilia Țurcanu a refuzat să semneze Acordul adițional datat cu 01 octombrie 2020, la 09 octombrie 2020. La acel moment, reclamanta și-a dat seama că acțiunile Directorului executiv a AEÎ „Horești Albina”, Victor Hotnog au scopul de a o determina să își dea demisia.

5. A menționat că, reieșind din relațiile tensionate care au apărut în colectivul de muncă, precum și din faptul că Lilia Țurcanu și-a dat seama de faptul că de către Directorul Executiv este urmărit scopul de a o determina să

își dea demisia, reclamanta a început să înregistreze audio convorbirile pe care le avea cu acesta. În urma refuzului Lilies Țurcanu de a semna Acordul adițional la Contractul individual de muncă la data de 09 octombrie 2020, Directorul Executiv a AEÎ „Horești Albina”, Victor Hotnog a intimidat-o și i-a comunicat că i-a aplicat la data de 07 octombrie 2020 mustrare aspră, sancțiune pe care nu i-a adus-o la cunoștință până la acel moment, mai mult Lilia Țurcanu nici măcar nu a cunoscut despre faptul că în privința dînzei a fost pornită o anchetă de serviciu. Din cauza situației stresante create, inclusiv solicitarea Directorului executiv de a scrie o cerere de eliberare în cazul în care refuză să semneze Acordul adițional la Contractul individual de muncă nr. 02 din 01 iulie 2011, precum și informarea că i-a fost aplicată o sancțiune disciplinară fără desfășurarea unei anchete de serviciu, Lilia Țurcanu a început să se simtă rău, iar la sfârșitul zilei de muncă a mers la o consultație medicală la medicul de familie. Ca urmare a vizitei, de către medicul de familie i-a fost pusă diagnoza: vertij benign, encefalopatie, astenie psihică și s-a inițiat un concediul medical până la 11 octombrie 2020 cu o vizită repetată la data de 12 octombrie 2020.

6. A precizat că angajatorul, în persoana Directorul Executiv a AEÎ „Horești Albina”, Victor Hotnog, a avut scopul de a crea condiții de muncă insuportabile reclamantei, pentru a o determina în final pe aceasta să își dea demisia, fapt confirmat prin anunțul de angajare publicat pe pagina de facebook a AEÎ „Horești Albina” la 13 octombrie 2020, pentru funcția care la acel moment era deținută de către Lilia Țurcanu, care se afla în concediu medical începând cu data de 12 octombrie 2020 până la data de 07 decembrie 2020 care s-a datorat stării de stres de la serviciu, efectuarea tratamentului medicamentos și diagnosticarea acesteia cu virusul SARS-CoV-2.

7. A mai menționat că la 08 decembrie 2020, când Lilia Țurcanu a revenit la serviciu, angajatorul Directorul Executiv al AEÎ „Horești Albina” Victor Hotnog i-a înmănat din nou reclamantei Acordul adițional datat cu 01 octombrie 2020 și i-a solicitat să îl semneze. Însă, Lilia Țurcanu s-a împotrivit și l-a întrebat de ce solicită să îl semneze la data de 08 decembrie 2020, dacă Acordul adițional este indicat că a fost întocmit la 01 octombrie 2020.

8. În acest context, a susținut că în replică, Victor Hotnog i-a răspuns că Acordul adițional, chiar dacă nu a fost semnat de Lilia Țurcanu, a intrat în vigoare la 01 octombrie 2020 și că deja a primit salariul pentru luna octombrie în aceste condiții. După ce Lilia Țurcanu i-a comunicat lui Victor Hotnog că nu este de acord să îl semneze, acesta din urmă a început să strige la ea și să îi spună că nu îi va permite să lucreze până nu semnează Acordul adițional. Mai mult, i-a spus că dacă nu îl semnează în 4 ore, îi va întocmi un act de absență de la serviciu și va avea motiv să o concedieze. În aceste circumstanțe, Lilia Țurcanu a ieșit în holul casei de cultură (unde își are sediul AEÎ „Horești Albina”), a plâns, s-a gândit că are de întreținut 3 copii minori, s-a calmat, și, fiind constrânsă de circumstanțele enunțate, s-a întors și a fost nevoită să semneze Acordul adițional la Contractul individual de muncă nr. 02 din 01 iulie 2011, chiar dacă acesta era întocmit cu o dată anterioară.

9. Mai mult, la 09 decembrie 2020, angajatorul Directorul Executiv al AEÎ „Horești Albina”, Victor Hotnog, i-a adus la cunoștință reclamantei Dispoziția nr. 20 pretinsă a fi întocmită la data de 07 octombrie 2020, prin care aceasta a fost sancționată disciplinar, cu aplicarea sancțiunii: mustrare aspră.

10. A susținut că Acordul adițional semnat de către Lilia Țurcanu contravine prevederilor art. 58 alin. (2) coroborat cu art. 68 alin. (1) din Codul muncii, deoarece nu a fost semnat de facto la data de 01 octombrie 2020, fapt confirmat prin înregistrarea audio la care se face trimitere în pct. 6 a cererii de chemare în judecată.

11. Totodată, a afirmat că în partea nereglementată de Codul muncii, raporturilor de muncă li se aplică și reglementările Codului civil, astfel în conformitate cu prevederile art. 312 din Codul civil, consimțământul este manifestarea, exteriorizată, de voință a persoanei de a încheia un act juridic. Consimțământul este valabil dacă provine de la o persoană cu discernământ, este exprimat cu intenția de a produce efecte juridice și nu este viciat. În conformitate cu prevederile art. 342 alin. (1) din Codul civil, actul juridic încheiat în urma constrângerii prin violență fizică sau psihică poate fi declarat nul de instanța de judecată chiar și în cazurile când violența a fost exercitată de un terț.

12. Astfel, a susținut că contrar prevederilor art. 10 alin. (2) lit. b) și d) din Codul muncii, la data de 08 decembrie 2020, angajatorul Directorul Executiv al AEÎ „Horești Albina” Victor Hotnog, i-a îngăduit accesul reclamantei la locul de muncă și nu i-a permis să lucreze până nu va semna acordul adițional la contractul individual de muncă prin care i se înrăutățesc condițiile de muncă.

13. A considerat că prin aceste acțiuni, și anume cunoscând despre faptul că reclamanta a fost în concediu medical pentru a se trata de afecțiunile sănătății cauzate de stresul de la locul de muncă, interzicându-i nemotivat să muncească și să aibă acces la locul de muncă, amenințând-o că o va concedia pentru absența nemotivată de la locul de muncă pentru mai mult de 4 ore - absență generată artificial de către pârât prin interdicția de a avea acces la locul de muncă și de a asigura-o cu muncă, cunoscând despre faptul că reclamanta are la întreținere 3 copii minori și are nevoie de o sursă de venit pentru a-i asigura cu minimul necesar, angajatorul Directorul Executiv al AEÎ „Horești Albina”, Victor Hotnog a folosit violența psihică în raport cu Lilia Țurcanu, fapt care a determinat-o să semneze acordul adițional la Contractul individual de muncă nr. 02 din 01 iulie 2011, care i-au agravat în consecință condițiile de muncă.

14. A invocat că în conformitate cu prevederile art. 331 alin. (1) din Codul civil, actul juridic nul se consideră cu efect retroactiv, că nu a produs nici un efect juridic din momentul încheierii.

15. Prin urmare, a susținut că la semnarea Acordului adițional datat cu 01 octombrie 2020 la Contractul individual de muncă nr. 02 din 01 iulie 2011, consimțământul reclamantei nu a fost unul valabil, deoarece a fost viciat prin violența psihică din partea pârâtului, respectiv Acordul adițional urmează a fi declarat nul de către instanța de judecată, iar reclamanta să fie repusă în toate

drepturile de care a fost privată prin Acordul adițional la Contractul individual de muncă nr. 02 din 01 iulie 2011.

16. Cu referire la sancțiunea disciplinară aplicată reclamantei prin Dispoziția nr. 20 din 07 octombrie 2020, care i-a fost adusă la cunoștință la 09 decembrie 2020, a menționat că prin dispoziția contestată angajatorul a dispus sancționarea disciplinară a dnei Lilia Țurcanu, economist în AEÎ „Horești Albina” cu aplicare de mustrare aspră, temeiurile de fapt și de drept a aplicării sancțiunii fiind: nerespectarea programului de muncă și întârzierea nemotivată la serviciu ori plecarea înainte de termenul stabilit în program, admisă în mod repetat, neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a atribuțiilor de serviciu, divulgarea informației, care fiind utilizată de către persoane neautorizate, ar putea cauza prejudicii Asociației.

17. În acest context a susținut că contrar prevederilor art. 208 alin. (1) și (2) din Codul Muncii, angajatorul Directorul Executiv al AEÎ „Horești Albina”, Victor Hotnog, nu a solicitat de la Lilia Țurcanu, o explicație scrisă privind faptele comise sau inițierea unei anchete de serviciu pentru stabilirea tuturor circumstanțelor, iar abaterile disciplinare imputate reclamantei poartă un caracter declarativ, acestea nefiind constatate în nici un fel.

18. Astfel, a considerat că sancțiunea disciplinară sub formă de mustrare aspră i-a fost aplicată de către pârât, în mod abuziv, contrar prevederilor legale exprese în vigoare, fapt care în consecință duce la nulitatea Dispoziției nr. 20 din 07 octombrie 2020.

19. Prin urmare, a solicitat să fie declarat nul Acordul adițional la Contractul nr. 02 din 01 iulie 2011, pretins a fi încheiat la data de 01 octombrie 2020 între AEÎ „Horești Albina” și Lilia Țurcanu; să fie declarată nulă Dispoziția nr. 20 din 07 octombrie 2020 privind sancționarea disciplinară a dnei Lilia Țurcanu, care i-a fost adusă la cunoștință la data de 09 decembrie 2020; să fie încasat din contul AEÎ „Horești Albina” în favoarea reclamantei cheltuielile pentru asistență juridică suportate în legătură cu examinarea prezentei cauze.

POZIȚIA INSTANȚEI DE FOND

20. Prin hotărârea din 30 noiembrie 2022 a Judecătoriei Hîncești, sediul Ialoveni, s-a admis integral cererea de chemare în judecată depusă de avocatul Dumitru Barbaroș, în numele și interesele Liliei Țurcanu. S-a declarat nul, acordul adițional din 01 octombrie 2020, încheiat la contractul de muncă nr.02 din 01 iulie 2011, între AEÎ „Horești Albina” și Lilia Țurcanu. S-a declarat nulă dispoziția nr.20 din 7 octombrie 2020, emisă de AEÎ „Horești-Albina”, cu privire la sancționarea disciplinară a Liliei Țurcanu. S-a încasat din contul AEÎ „Horești-Albina” în beneficiul Liliei Țurcanu, suma de 15 000,00 de lei, cu titlul de cheltuieli de judecată (f.d.169; 173/182, Vol.I).

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

21. La 01 decembrie 2022, directorul AEÎ „Horești-Albina”, Victor Hotnog a declarat apel nemotivat (f.d.172, Vol.I), iar, la 25 ianuarie 2023 a depus motivarea apelului, împotriva hotărârii din 30 noiembrie 2022 a Judecătoriei

Hîncești, sediul Ialoveni, prin care a solicitat admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe, examinarea cauzei în fond și emiterea unei decizii de respingere a acțiunii înaintate de către Lilia Țurcanu (f.d.192/196, Vol.I).

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

22. Prin decizia din 12 aprilie 2023 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins apelul declarat de către AEÎ „Horești-Albina” și s-a menținut hotărârea din 30 noiembrie 2022 a Judecătorei Hîncești, sediul Ialoveni.

23. Pentru a decide astfel, instanța de apel, verificând legalitatea și temeinicia hotărârii instanței ierarhic inferioare în raport cu criticile formulate în cererea de apel și materialul probator, a conchis că soluția primei instanțe este una legală și întemeiată, aceasta urmând a fi menținută fără modificări, ținând cont de următoarele circumstanțe.

24. În conformitate cu prevederile art. 354 lit. b) Codul muncii, se consideră litigii individuale de muncă divergențele dintre salariat și angajator privind executarea, modificarea și suspendarea contractului individual de muncă.

25. În continuare, instanța de apel, analizând prevederile art. 45, art. 68 alin. (1) din Codul muncii, a remarcat că din textul normelor menționate supra legiuitorul a indicat că acordul adițional la contractul individual de muncă la fel reprezintă o înțelegere (acord de voință) dintre angajator și salariat prin care sunt modificate sau completate unele clauze contractuale prevăzute la art. 49 alin. (1) din Codul muncii.

26. La fel, instanța de apel a menționat că în conformitate cu prevederile art. 10 alin. (1) lit. a), alin. (2) lit. a) și b) din Codul muncii, angajatorul are dreptul să încheie, să modifice, să suspende și să desfacă contractele individuale de muncă cu salariații în modul și în condițiile stabilite de prezentul cod și de alte acte normative. Angajatorul este obligat să respecte legile și alte acte normative, clauzele contractului colectiv de muncă și ale convențiilor colective, să respecte clauzele contractelor individuale de muncă.

27. Astfel, în sensul normei enunțate, instanța de apel a reținut că atât la semnarea contractului individual de muncă cât și a acordurilor adiționale, părțile contractuale sunt egale în drepturi și nu pot fi constrânse de careva împrejurări pentru semnarea actelor.

28. La caz, instanța de apel a constatat că, Dispoziția nr.19 din 30 septembrie 2020 – reprezintă actul premergător semnării Acordului adițional la Contractul individual de muncă, prin care angajatei îi este redusă o parte din funcția deținută, modificat salariul funcției și reducerea programului de muncă – împrejurări care afectează în mod cert și direct situația angajatei.

29. La acest capitol, instanța de apel a concluzionat că prima instanță corect a constatat că angajatorul AEÎ „Horești Albina”, urmare emiterii Dispoziției nr.19 din 30 septembrie 2020, a întocmit Acordul adițional la Contractul individual de muncă din 01 octombrie 2020, potrivit căruia:

„1. S-a modificat pct. 1.1, Cap. I al Contractului de muncă nr.02 din 01 iulie 2011, conținutul căruia este următorul: 1.1. În temeiul prezentului contract Angajatul se obligă să îndeplinească funcția de economist, în conformitate cu prevederile actelor legislative și subordonate legii în vigoare.

2. S-a modificat pct. 4 Cap. IV din același contract după cum urmează: 4. Pentru îndeplinirea atribuțiilor de serviciu Angajatul va primi un salariu de bază lunar în mărime de 7500 lei.

3. S-a modificat pct. 5.1 Cap. V din același contract după cum urmează: 5.1. Durata zilei de muncă este de 7 ore.” (f.d. 110, Vol.I).

30. Subsecvent, instanța de apel a constatat că din acțiunea înaintată se atestă că angajata Lilia Țurcanu a semnat de facto Acordul adițional din 01 octombrie 2020, la 08 decembrie 2020, când a revenit la muncă după un concediu medical prelungit, tot atunci fiindu-i adusă la cunoștință și dispoziția nr. 20 din 07 octombrie 2020 privind sancționarea disciplinară a acesteia, fapt confirmat prin notificarea olografă ce urmează după semnătura directorului executiv din dispoziția nr. 20 din 07 octombrie 2020, unde se precizează că: „Dispoziția despre sancțiunea disciplinară se aduce la cunoștință la data de 09 decembrie 2020, deoarece angajatul a fost plecat în concediu medical.” (f.d. 14, Vol.I).

31. În virtutea acestui fapt, instanța de apel a respins ca neîntemeiate argumentele apelantului cu privire la faptul că de către reclamanta/intimată nu a fost respectat termenul legal de adresare în judecată, or, art. 355 alin. (1), lit. a) din Codul Muncii, indică asupra termenului de 3 luni de la data când salariatul a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului său, astfel fiind semnat acordul la data la 08 decembrie 2020 și depusă acțiunea la 11 ianuarie 2021, se atestă incontestabil că reclamanta a sesizat instanța în interiorul termenului legal stabilit de către legiuitor.

32. În aceeași ordine de idei, instanța de apel a reținut ca fiind corect raționamentul primei instanțe că angajata a făcut cunoștință cu noile sale condiții de activitate menționate în Acordul adițional și purces la semnarea acestuia, anume la data indicată în cererea de chemare în judecată, iar împrejurările în care ultima a semnat Acordul adițional, este dictată și afectată direct de dispoziția nr. 20 din 07 octombrie 2020 privind sancționarea disciplinară a ultimei, ceea ce atrage incontestabil nulitatea actului juridic semnat.

33. În continuare instanța de apel a notat că deși în ședința instanței de fond, partea pârâtă a prezentat Dispoziția nr. 16 din 19 octombrie 2022, prin care angajatorul a declarat dispoziția nr. 20 din 07 octombrie 2020 ca fiind ineficientă și nu produce efecte juridice, atât din materialele dosarului cât și susținerile participanților la proces se atestă că angajata/salariata așa și nu a fost repusă în drepturile sale, asupra ei planând acuzațiile angajatorului inserate în dispoziția nr. 20 din 07 octombrie 2020.

34. În conjunctura celor constatate și enunțate supra, instanța de apel a conchis ca fiind întemeiată și justă concluzia primei instanței privind admiterea pretențiilor înaintate de către Lilia Țurcanu prin acțiunea depusă, în acest sens

declarând nule atât acordul adițional din 01 octombrie 2020, încheiat la contractul de muncă nr.02 din 1 iulie 2011, între AEÎ „Horești Albina” și Lilia Țurcanu cât și dispoziția nr.20 din 7 octombrie 2020, emisă de AEÎ „Horești Albina”, cu privire la sancționarea disciplinară a Liliei Țurcan.

35. La fel, instanța de apel a stabilit că fiind admise pretențiile de bază este întemeiat și fondat raționamentul primei instanțe cu privire la încasarea cheltuielilor de judecare a cauzei din contul AEÎ „Horești Albina”.

36. Referitor la argumentele apelantului invocate în cererea de apel, instanța de apel le-a respins ca neîntemeiate reieșind din faptul că în esența lor, acestea sunt similare argumentelor expuse în scris în instanța de fond și care au fost deja supuse examinării și aprecierii juste de către prima instanță, fiindu-le oferite concluziile de rigoare, iar actele normative vizate au fost interpretate și aplicate de prima instanță prin prisma circumstanțelor importante ale pricinii.

37. Subsecvent, instanța de apel a accentuat că apelantul nu a invocat niciun argument plauzibil în vederea justificării netemeinicieii hotărârii primei instanțe, or, reieșind din principiul disponibilității părților în procesul civil și în virtutea prevederilor art. 118 alin. (1) din Codul de procedură civilă, însă la caz, ultimul nu a putut confirma prin probe circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor sale.

38. Or, instanța judecătorească reține spre examinare și cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existența sau inexistența de circumstanțe importante pentru soluționarea justă a cazului.

39. Astfel, instanța de apel a conchis că criticile aduse asupra hotărârii contestate nu sunt altceva decât dezacordul AEÎ „Horești Albina” cu soluția dată de instanța de judecată alegații nefondate care urmează a fi respinse, ori acestea nu pot fi reținute prin prisma art.385 din Codul de procedură civilă, în condițiile în care se insistă asupra reaprecierii probelor și circumstanțelor cauzei, în detrimentul evidențierii ilegalității soluției instanței de judecată.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

40. La 29 august 2023, AEÎ „Horești-Albina” a declarat recurs împotriva deciziei din 12 aprilie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău.

41. În susținerea recursului s-au indicat motivele de drept și de fapt invocate pe parcursul examinării cauzei în prima instanță cât și în instanța de apel, suplimentar invocându-se că instanța de apel, la examinarea cauzei și la adoptarea soluției a interpretat în mod eronat legea de drept material în raport cu materialele cauzei.

42. La fel, recurenta a considerat că potrivit art. 432 alin. (3) din Codul de procedură civilă, servește drept temei de declararea recursului împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău, deoarece pârâul în cadrul procesului civil în

prima instanța a solicitat restituirea cererii de chemare în judecată ca fiind depusă tardiv, însă, instanța de judecată la examinarea pricinii civile a considerat ca fiind în termen depus acțiunea civilă, doar prin faptul invocării unor explicații din conținutul cererii de chemare în judecată.

43. Or, conform prevederilor art. 25 alin (1) din Codul de procedură civilă, instanța trebuie să cerceteze direct și nemijlocit probele, să asculte explicațiile părților și intervenienților, depozitiile martorilor, concluziile expertului, consultațiile și explicațiile specialistului, să ia cunoștință de înscrisuri, să cerceteze probele materiale, să audieze înregistrările audio și să vizioneze înregistrările video, să emită hotărârea numai în temeiul circumstanțelor constatate și al probelor cercetate și verificate în ședința de judecată.

44. A mai considerat că instanța de judecată în cadrul examinării cauzei civile urmează să repună în termenul de prescripție de apărare un drept subiect doar în cazul unor motive concludente și probate, or, neprezentarea motivelor, la repunerea în termen a unui act procedural, duce la încălcarea dreptului părții opuse la un proces echitabil și principiul securității rapoartelor juridice, garantat de art.6 § 1 din CEDO.

TERMENUL DE DECLARARE A RECURSULUI

45. Art. 434 alin.(1)–(2) din Codul de procedură civilă, reglementează că:

„(1) Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. (2) Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.”

46. Cu referire la termenul de depunere a recursului, instanța de recurs menționează că, Curtea de Apel Chișinău a pronunțat dispozitivul deciziei în ședință publică la 12 aprilie 2023 (f.d. 206, Vol.I).

47. Decizia motivată a Curții de Apel Chișinău din 12 aprilie 2023, a fost expediată pentru cunoștință participanților la proces, prin intermediul poștei electronice, la data de 12 iulie 2023, fapt confirmat prin extrasul din poșta electronică anexat la materialele cauzei (f.d. 218, Vol.I).

48. Astfel, recursul declarat la 29 august 2023, prin intermediul poștei electronice, de către AEÎ „Horești-Albina”, împotriva deciziei din 12 aprilie 2023 a Curții de Apel Chișinău, se consideră depus în termenul stabilit de lege.

ASPECTE DE PROCEDURĂ ÎN ORDINE DE RECURS

49. La 05 octombrie 2023, Curtea Supremă de Justiție, prin intermediul oficiului poștal, a expediat în adresa intimetei Lilia Țurcan, copia recursului declarat de către AEÎ „Horești-Albina”, împotriva deciziei din 12 aprilie 2023 a Curții de Apel Chișinău, creând astfel participanților la proces condiții egale de a cunoaște modul de derulare a procedurii în recurs, cât și le-a acordat, întru asigurarea respectării principiilor contradictorialității și disponibilității în drepturi, posibilitatea de depunere a referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire anexată la materialele dosarului (f.d. 19, Vol.II).

50. Prin referința depusă la 18 decembrie 2023, prin intermediul poștei electronice (f.d. 25, Vol.II), de către avocatul Dumitru Barbaroș, în interesele Lilei Țurcanu, a solicitat respingerea recursului declarat de către AEÎ „Horești-Albina”, împotriva deciziei din 03 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău, ca inadmisibil (f.d. 26/30, Vol.II).

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

51. Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, care au intrat în vigoare la 01 septembrie 2023.

52. În conformitate cu prevederile art. XI alin. (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023, recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

53. Din sensul normei de drept enunțate, urmează că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

54. Recursul declarat de către AEÎ „Horești-Albina”, a fost depus până la data intrării în vigoare a Legii nr. 246 din 31 iulie 2023 și va fi examinat în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

55. Art. 429 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursurilor prevede că:

„Pot fi atacate cu recurs deciziile pronunțate de curțile de apel în calitatea lor de instanțe de apel, cât și hotărârile pronunțate de curțile de apel.”

56. Art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă relevă că:

„Cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).”

57. Art. 432 alin. (2) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului reglementează că:

„Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța de judecată: a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată; b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată; b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională; c) a interpretat în mod eronat legea; d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.”

58. Art.432 alin.(3) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului reglementează că:

„Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care: a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei; b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată; c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului; d) instanța a soluționat problema

drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces; e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată; f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.”

59. Art.432 alin.(4) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului reglementează că:

„Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.”

60. Art. 440 din Codul de procedură civilă, reglementează că:

„(1) În cazul în care se constată existența unuia dintre temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători, printr-o încheiere irevocabilă adoptată în lipsa părților, declară recursul inadmisibil.

(2) Încheierea privind inadmisibilitatea recursului, care conține sumar faptele cauzei, motivele și temeiul inadmisibilității, se publică pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție și se expediază părților.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

61. În conformitate cu art. 440 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia dintre temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători, printr-o încheiere irevocabilă adoptată în lipsa părților, declară recursul inadmisibil.

62. Încheierea privind inadmisibilitatea recursului, care conține sumar faptele cauzei, motivele și temeiul inadmisibilității, se publică pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție și se expediază părților.

63. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă (în redacția în vigoare la data depunerii cererii de recurs).

64. În temeiul prevederilor art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

65. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că, examinarea admisibilității recursului presupune verificarea conformității temeiurilor invocate în cererea de recurs cu temeiurile prevăzute în art. 432 din Codul de procedură civilă, în vigoare la data declarării recursului.

66. Din analiza recursului declarat rezultă că, AEÎ „Horești-Albina”, a invocat temei de admisibilitate prevederile art. 432 alin. (2) lit. c) și alin. (3) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data de 28 august 2023.

67. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reținând că recurenta a făcut trimitere la temeiul de drept prevăzut de art.432 alin.(2) lit. c) din Codul

de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului (*a se vedea pct.57*), nu a stabilit că instanța de apel, aplicând normele respective, ar fi extins norma juridică dincolo de ipotezele la care se aplică sau invers.

68. Subsecvent, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, verificând din oficiu, existența altor circumstanțelor expuse în art.432 alin.(2) și (3) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursurilor (*a se vedea pct.57/58*), nu le-a stabilit.

69. Prin prisma art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 din Codul de procedură civilă.

70. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, verificând din oficiu, existența circumstanțelor expuse în art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă (*a se vedea pct.59*), nu a depistat.

71. În acest context, Completul de judecată reține că, recursul exercitat conform Secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

72. Totodată, potrivit jurisprudenței Curții Europene pentru Drepturile Omului, recursul trebuie să fie efectiv, adică să fie capabil să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri.

73. În speță, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că recursurile în cauză conțin obiecții de fapt și de drept, care deja au fost studiate și verificate de către instanța de apel, primind o apreciere corespunzătoare.

74. În consecință, nu există aparența unei încălcări a dreptului recurenților la soluționarea tuturor argumentelor cu privire la judecarea cauzei în apel, în modul în care este garantat de art. 6 § 1 al Convenției.

75. Drept urmare, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că argumentele invocate de către AEÎ „Horești-Albina”, nu pot constitui temei de admisibilitate a recursului, deoarece nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normei de drept material sau a normei de drept procesual, și, respectiv, nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

76. În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa constantă statuează că, dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicite admise (cauza Golder împotriva Regatului Unit, p.38, cauza Stanev împotriva Bulgariei (MC), p. 230). Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (cauza Luordo împotriva Italiei, p. 85). Condițiile

de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (a se vedea cauza Levages Prestations Services împotriva Franței, p. 45).

77. La fel, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea cauza Helmers c. Suediei, 09 octombrie 1991).

78. Din considerentele redate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia că, recursul declarat de către AEÎ „Horești-Albina”, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului și drept urmare, este inadmisibil.

79. În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului, art. 440 alin. (1), (2) din Codul de procedură civilă,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI

Declară inadmisibil recursul declarat de către Asociația de Economii și Împrumut „Horești-Albina”, împotriva deciziei din 12 aprilie 2023 a Curții de Apel Chișinău.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Diana Stănilă

Ion Munteanu